

Meer Nieuws?

Raadpleeg dan onze -up-to-date-
gehouden webstie:
www.heiligenbeeldenmuseum.nl

Nieuwsbrief

Voorwoord Voorzitter

Een half jaar geleden kreeg U de Voorjaars-nieuwsbrief onder ogen met een optimistische ondertoon. Hoe anders ziet de situatie er nu uit in coronatijd! In plaats van een spetterende opening met o.a. een vocale vertolking van De Kruisweg van Franz Liszt werd het museum de eerste 2 maanden verplicht gesloten. Deze ouverture is nu een jaar opgeschoven en gehoopt wordt dat een groot koor dan wel kan en mag optreden. Pas sinds 1 juni is het museum weer geopend onder een streng protocol van de Museumvereniging, zodat bezoekers zonder risico voor zichzelf en anderen toch de ingerichte tentoonstelling over Dieren van Gods schepping kunnen bezoeken. Helaas geldt dat niet voor groepsbezoeken, omdat alle busreisjes op een zeer laag pitje staan en samen in één auto reizen voor personen die niet tot hetzelfde gezin behoren ook een uitdaging is. Omdat veel vrijwilligers door hun hogere leeftijd tot risicogroepen behoren en daardoor kwetsbaar zijn kan niet iedereen worden ingezet en is het museum maar 5 in plaats van 6 dagen geopend. Tot overmaat van ramp werd ook de Ruurloseweg in juli eerst vanwege wegwerkzaamheden enkele weken voor autoverkeer afgesloten en eind augustus voor fietsverkeer afgesloten. Het zal duidelijk zijn dat het geplande bezoekersaantal vergeleken met vorig jaar flink achterblijft en het zou een klein wonder zijn als we de gemiste aantallen in de rest van het jaar weer inlopen.

De gemiste bezoekers vertalen zich ook in flink minder inkomsten, waardoor uw museum dit jaar vermoedelijk in rode cijfers

uitkomt. Aangevraagde overheidssteun is tot nu toe op een kleine bijdrage van de Provincie Gelderland na(waarvoor dank!) vooral bij grotere en gemeentemusea terecht gekomen, maar wij blijven hopen dat een volgende ronde in het najaar niet aan ons museum voorbijgaat.

U kunt ons in ieder geval helpen door het museum in de periode tot eind oktober en ook in december tijdens de kerstgroepententoonstelling te bezoeken, met of zonder museumkaart. Dit jaar exposeren twee van onze vrijwilligers hun mooiste kerstgroepen en ook enige nieuwe aanwinsten van het museum zelf zijn te bewonderen. Er is gelukkig voldoende ruimte om dat zonder risico te doen. Bent u niet in de gelegenheid kunt u ons ook financieel steunen met een extra bijdrage om dit onverwacht slechte jaar goed door te komen.

Het bestuur is niet bij de pakken neer gaan zitten en blijft druk bezig om het museum bij de tijd te houden in steeds wisselende corona-omstandigheden. Het onderzoek naar de nieuwe depotruimte heeft door deze omstandigheden ook wat vertraging opgelopen. Wel is het orgel inmiddels aan een uitvoerige inspectie onderworpen en gehoopt wordt dat een uitgebreide onderhoudsbeurt in 2021 kan leiden tot een goed bespeelbaar orgel. Ook zijn verdere plannen gemaakt voor de tentoonstellingen in 2021. Als thema wordt dan stilgestaan bij het feit dat de bouwer van de kerk, Pierre Cuypers, 100 jaar geleden overleden is. Hiervoor wordt een nieuwe documentaire gemaakt die voor bezoekers en groepen

Inhoud

Voorwoord	1
Bestuurssamenstelling	2
In memoriam Harry van Rijn	2
Jaarnaal	2
Kerst 2020-21	3
Thematentoonstelling 2021	3
Donateur SOGK	3
Stille nacht Heilige nacht	4
Vrijwilligers Krona	4
Colofon	4

kan worden vertoond. Ik wens u veel aandacht toe bij het lezen van de overige inhoud van deze nieuwsbrief en wij hopen u de komende tijd in ons museum te mogen ontmoeten!

Uw voorzitter
Ton Rutting

Bestuurssamenstelling.

Na het vertrek van Jan van Heugten bestaat het bestuur momenteel uit:

Ton Rutting, voorzitter, Wim Nijenhuis, bouwzaken, Hedwig Keurentjes, secretaris, Bart Overbeek, PR en marketing, Theo Polman, penningmeester en Miriam Smis, design.

In Memoriam: Harry van Rijn

Het bestuur van het Heiligenbeeldenmuseum en de Stichting Vrienden van de Kerk op de Kranenburg heeft met ontsteldenis kennisgenomen van het toch vrij plotseling overlijden van onze oudste vrijwilliger en erevriend: Harry van Rijn. Vanaf de oprichting in 1998 tot 2002 maakte Harry, die toen nog in de Kranenburg woonde, als mede-oprichter en bestuurslid deel uit van het eerste stichtingsbestuur. Van hem ook kwam – als niet-katholiek – de voorzet om in de voormalige Antonius van Paduakerk in Kranenburg een Heiligenbeeldenmuseum te vestigen. Met de hem kenmerkende energie en doortastendheid ontplooipte hij allerlei initiatieven om ons museum op de kaart te zetten en bronnen aan te boren om een aansprekende collectie op te bouwen. Na zijn bestuursperiode en verhuizing naar het dorp Vorden bleef hij als vrijwilliger uiterst actief en betrokken om met name de PR en communicatie een gedegen basis te geven en daarin is hij meer dan geslaagd! Voor zijn vele verdiensten werd hij benoemd tot erevriend van de Stichting en het Heiligenbeeldenmuseum. Toen hij op gevorderde leeftijd in Vorden verhuisde van de Galleestraat naar de Willem Alexanderlaan had hij ook meer tijd nodig om als mantelzorger voor

Harry (l) en Ton

zijn vrouw Evelien te zorgen en ging ook zijn eigen gezondheid langzaam achteruit. Hij bleef echter actief bezig om met allerlei schriftelijke bijdragen het museum te steunen. Zijn literaire vermogens en vaardigheden liet hij daarnaast zien in een aantal boeken die hij met zijn vlotte pen wist te produceren en ook zelf uit te geven! Nadat hij – na het overlijden van zijn vrouw Evelien, met wie hij zo lang samen was – op eigen verzoek werd opgenomen in het zorgcentrum De Bleijke in Hengelo gaf hij aan dat hij lichamelijk niet meer in staat was om zijn vrijwilligerswerk voort te zetten, maar geestelijk voelde hij zich nog nauw met het museum – zijn museum! – betrokken. Op zijn 97e verjaardag in februari 2020 werd hij nog door vrijwilligers bezocht en ontving hij vele felicitaties. Zijn gezondheid werd brozer maar zijn overlijden op 30 maart j.l. kwam voor bestuur en vrijwilligers van het Heiligenbeeldenmuseum toch plotseling. Kort voor zijn overlijden heeft Harry aangegeven dat hij iedereen wil bedanken die een aandeel heeft gehad in zijn lange en gelukkige leven. Het Heiligenbeeldenmuseum heeft veel aan Harry te danken en wij zullen hem bij komende gelegenheden met eerbied en respect gedenken.

Namens het bestuur: Ton Rutting - Voorzitter

Journal tot en met september

Door de coronatijd heeft ons museum ook weinig extra activiteiten kunnen ontplooiën. Toch hebben we niet stilgezeten en wordt er in en om het museum het nodige gedaan.

- Op **zaterdag 21 maart** werd de eerste beuk bij de inrit, wegens ziekte, gekapt. Diverse vrijwilligers kunnen er zodoende deze winter weer warmpjes bijzitten.
- In het voorjaar is begonnen met de aanleg van glasvezel, op dit moment, **19 oktober**, zal de aansluiting naar binnen plaatsvinden.
- In het weekend van **12 en 13 september** was het weer Open Monumentendag. Op zaterdag hebben we weer onze inmiddels traditionele

Verkoopdag

verkoopdag gehouden. Deze was met 165 bezoekers prima bezocht en we hebben goed verkocht.

- In het kader van de thematentoonstelling hadden we rond **dierendag, 4 oktober**, extra aandacht voor het Franciscusbeeld. Dit

is prachtig gerestaureerd door Maarten ten Have die aanwezig was voor uitleg en een demonstratie. Onze restaurateurs Fons en Ineke Rouwhorst gaven uitleg over beeldenrestauratie en het beschilderen.

Fons Rouwhorst(l) en Maarten ten Have

Ineke in voorbereiding

Fons' werkstuk

Kerstgroepententoonstelling ingericht door Riet Rutting en Joop Arends

Zowel Joop Arends als Riet Rutting zijn verzamelaars van kerstgroepen. Zij zijn beiden lid van de Vereniging van de Vrienden van de Kerstgroep maar ook vrijwilliger bij het Heiligenbeeldenmuseum. Zowel als gastheer/gastvrouw en als lid van de inrichtingsgroep van de tentoonstellingen zijn zij al jaren nauw bij het museum betrokken. In de voorgaande jaren zijn steeds andere leden van de Vereniging Vrienden van de Kerstgroep hen voorgedaan bij het tentoonstellen van hun mooiste kerstgroepen, maar nu zijn zij aan de beurt.

Riet Rutting

Riet Rutting is rond het jaar 2000 aangestoken door het verzamelvirus toen zij een mooie houten kerstgroep uit Kevelaar cadeau kreeg. In de daarop volgende jaren kreeg zij via haar man, die veel buitenlandse reizen voor zijn werk maakte en via hun gezamenlijke vakanties in het buitenland regelmatig aanvulling, zodat zij nu ruim 300 kerstgroepen uit de hele wereld in haar verzameling heeft. De nadruk ligt bij groepen uit landen met een rijke kersttraditie, zoals Duitsland, Italië en Oostenrijk, maar uit alle werelddelen zijn wel kerstgroepen en -groepjes aanwezig in deze tentoonstelling. De materialen hout, glas, porselein, tin, terra cotta en gips komen veel voor en enkele groepen worden ieder jaar met één of meer nieuwe beeldjes uitgebreid. Omdat de verzameling veel ruimte inneemt en een flinke administratie vraagt die moet worden bijgehouden, wordt de verzamelwoede de laatste tijd wat getemperd, maar een hele mooie kerstgroep die haar verzameling echt verrijkt, laat zij natuurlijk niet staan!

Joop Arends

Joop kwam in 1979 in Zutphen wonen en kreeg daar een eigen flat. "Voor de kerstdagen wilde ik geen boom, maar een kerstgroep, bij een bloemist in Zutphen zag ik een Italiaanse groep, 20-delig en kleurrijk én er was direct een klik"

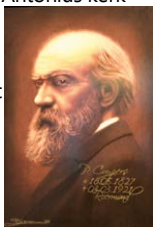

Het verzamelvirus kreeg hem pas goed te pakken, toen hij via een Wereldwinkel verschillende groepen zag en kon kopen of cadeau kreeg. Zijn meeste belangstelling gaat uit naar afbeeldingen van de Heilige Familie, voorstellende Jozef en de zwangere Maria, de rustende Maria met Jozef, die het kindje Jezus vasthoudt, Jozef en Maria met Jezus op haar rug en Maria en Jozef, liggend bij Kindje Jezus in de kribbe. Diverse kleine groepjes kreeg hij bijvoorbeeld na zomervakanties van de kinderen en kleinkinderen. Een van zijn dierbaarste exemplaren is een drieluik naar 'Pieter Coecke van Aelst', bemachtigd en gekregen op een markt in Barcelona, evenals twee andere kleine drielijken. "Vaste prik is om tijdens (voorjaars- of zomer-)vakanties op Gran Canaria het kunnen bemachtigen van aparte groepen, zoals een houten eendelige groep (Jozef-Jezus-Maria), afkomstig uit Indonesië of een kerststal / -groep van olijfbom-hout uit Israël; ook tijdens bezoeken aan (Europese) hoofdsteden trof ik mooie groepen aan, zoals tijdens bezoeken aan Lourdes, tijdens een Paas-markt in Wenen of op een markt in Boedapest." Joop heeft een grote verscheidenheid aan groepen, bv het grootste drieluik is 58 cm; het grootste beeld (Maria met Kind en Jozef) is 47 cm; het kleinste is slechts 2 cm; bijzonder zijn de 13-delige Franse Santons-groep van 4 cm én een 11-delige Engelse porseleinen beelden-groep van 4 cm ('la Galette des Rois', de uitgebreidste groep die Joop bezit is 37 delig (van 4 cm grootte).

Thematentoonstelling 2021

Petrus Josephus Hubertus Cuypers was een Nederlands architect. Zijn naam wordt vaak in één adem genoemd met het Rijksmuseumgebouw en het Centraal Station, beide in Amsterdam. Cuypers was echter in de eerste plaats een architect van kerken. Hij ontwierp meer dan 100 kerken, waarvan er ongeveer 70 werden gebouwd. Een van die kerken is de Antonius kerk van Kranenburg. Dit is de oudste nog bestaande Cuypers kerk en het op één na oudste ontwerp. Ook met een aantal andere gebouwen heeft Cuypers zijn stempel op het kerkdorp Kranenburg gedrukt. Het is dan ook niet vreemd dat de thematentoonstelling van volgend jaar, beginnende zondag 28 maart, in het teken staat van de 100e sterfdag van Pierre Cuypers.

Word donateur van de SOGK

De SOGK is een particuliere organisatie die voor het uitvoeren van haar werk grotendeels afhankelijk is van haar donateurs. Voor een bedrag van € 25 per jaar bent u al donateur, maar een hoger bedrag is uiteraard welkom! U ontvangt dan gratis het **kwartaalblad Venster**. Een prachtig geïllustreerd tijdschrift met interessante (wetenschappelijke) artikelen en wetenswaardigheden over ons erfgoed, monumentennieuws en informatie over restauraties. Daarnaast kunt u natuurlijk deelnemen aan onze excursies.

Voor meer informatie: www.oudegeldersekerken.nl

Stille Nacht, Heilige Nacht.

Dit beroemde kerstlied is geboren in december 1818 in Oostenrijk. De bedenkers van het lied waren Franz Gruber en Joseph Mohr, respectievelijk componist en dichter van het kerstlied. Franz Gruber was in 1807 aangesteld als onderwijzer in het dorpje Arnsdorf. In 1816 werd hij in een bijbaantje benoemd in het nabijgelegen stadje Oberndorf als cantor – organist van de St. Nicolaas kerk aldaar. Daar maakte hij kennis met kapelaan Joseph Mohr. In de vroege morgen van 23 december 1818 begaf Gruber zich naar Oberndorf om op het orgel wat muziek te repeteren voor de kerstnachtdienst. Tot zijn grote schrik kwam er echter geen geluid uit de orgelpijpen. Kapelaan Mohr stelde vast dat de blaasbalg van het orgel lek was en dat was een ramp. Een kerstnachtdienst zonder muzikale begeleiding was ondenkbaar, maar reparatie was op korte termijn niet mogelijk. Kapelaan Mohr kwam echter met een mogelijke oplossing. Hij was een niet onverdienstelijk dichter en zo had hij eens een gedicht gemaakt met de titel "Stille Nacht, Heilige Nacht". Hij liet het Gruber zien en deze was onder de indruk van de tekst. De laatste was een niet onverdienstelijk componist en een meester in het improviseren op de gitaar. Hij slaagde er in dezelfde dag nog muziek te componeren bij het gedicht van Mohr. Het resultaat was een lied voor de twee stemmen van hen beiden met gitaarbegeleiding waarbij de laatste regel van elk couplet werd gezongen door een kinderkoortje. Een bescheiden dichter en een even bescheiden musicus waren er naar hun idee in geslaagd een bevredigende oplossing te vinden voor het probleem. De moderne benadering van de kerstmuziek werd bij hun eerste optreden als duo niet door alle kerkgangers gewaardeerd en zeker niet door de pastoor van de St. Nicolaas kerk, maar over het algemeen vond men het wel mooi. Toen orgelbouwer Mauracher enige tijd later het orgel kwam repareren kreeg hij als aardigheidje het manuscript mee. Daarna is het lied aan een grote zwerftocht begonnen.

Mauracher gaf het aan het muzikale gezin Rainer, waarvan de nazaten als de familie Trapp beroemd werden. De Rainers namen het op in hun

repertoire als een Oostenrijks volksliedje waarvan de samenstellers onbekend waren. Hierna nam een andere muzikale familie,

de Strassers, het weer over. Zij zongen het voor het eerst in 1831 in Leipzig. Ook zij presenteerden het als een onbekend Oostenrijks volksliedje. Onder die kwalificatie zou het nog 40 jaar na zijn ontstaan voortleven. Onder hun gehoor in Leipzig bevond zich Anton Frieze, een muzikuitgever uit Dresden. Zo goed en zo kwaad als dat ging noteerde hij al luisterend de woorden en in een zelf verzonnen notenschrift de melodie op de achterkant van het programmaboekje en legde het thuis terzijde. Eerst in 1840 verscheen het voor het eerst in druk, uitgegeven door Frieze onder de titel: een authentiek Tirols liedje. In deze uitgave was het geschreven voor 4 stemmen, maar er verscheen ook een uitgave voor solostem met piano begeleiding. Kort daarop verscheen het in een Katholiek liederenboek en daarna werd het in vele andere bundels opgenomen maar nog steeds met de vermelding: oorsprong onbekend.

Toch heeft geen van beiden ooit enige aanspraak gemaakt op het auteurschap. In een artikel over de streek Pongau waarin Wagrain ligt waar Mohr tot 1848 als pastoor werkzaam was, verklaarde de toenmalige pastoor van Wagrain dat zijn voorganger daar, pastoor Joseph Mohr, de woorden van Stille Nacht, Heilige Nacht had geschreven en Franz Gruber uit Hallein de muziek. Dit was voor het eerst dat het auteurschap van bieden zwart op wit werd erkend. Maar inmiddels waren beiden overleden. Mohr trok van de ene parochie naar de andere en kwam tenslotte terecht in Wagrain waar hij nog 20 jaar leefde. In 1848 verliet hij deze wereld even berooid als hij er in was verschenen. Franz Gruber was gelukkiger. In 1833 werd hij koördirigent en organist aan de hoofdkerk in Hallein bij Salzburg. Daar leidde hij het gegoeide bestaan van een gewaardeerd burger. Hij stierf in 1865. Intussen kreeg het Kerstlied vleugels en het vloog de hele wereld over en verscheen in praktisch alle talen. Het stoorde zich niet aan kleurbarrières en godsdienst grenzen. Het werd gezongen in de eenvoudigste gezinnen, maar ook in de grote Katholieke kathedralen en de Protestante kerken. En uiteindelijk hebben meer dan 200 jaar de herinnering aan Joseph Mohr en Franz Gruber niet kunnen uitwissen.

Jan Willem de Gruijter

Colofon

Heiligenbeeldenmuseum

Ruurloseweg 101
7251 LD Kranenburg-Vorden
Telefoon (0575) 55 64 88 (tijdens openingstijden)
Website: www.heiligenbeeldenmuseum.nl
IBAN NL97RABO0327478748

Secretariaat:

Schoneveldsdijk 2, 7251 LE Vorden
Tel. (0575) 55 67 57

PR-commissie/redactie

Bart Overbeek en Jan Willem de Gruijter

Redactie-adres:

Bart Overbeek
Ganzensteeg 2
7251 LC Vorden
Tel. (0575) 55 64 71
Email: pr@heiligenbeeldenmuseum.nl

Openingstijden:

Kerst op de Kranenburg: van zondag 6 december 2020 t/m zondag 10 januari 2021. Geopend van 10.30 uur t/m 17.00 uur.

2021: Thematische tentoonstelling vanaf zondag 28 maart t/m zondag 31 oktober 2021.

Druk: Print2Pack, www.print2pack.nl

Vrijwilligers KRONA

'uit vrije wil' also niet inkomen gedreven
uit eigen behoefte en beweging
de kunst en alle kunstliefhebbers dienende
ontsproten uit passie voor schoonheid,
oorspronkelijkheid, kwetsbaarheid
een gezamenlijke inspanning met het besef
dat de wereld zich zonder vrijwilligers
kleurlozer, saaier, eentoniger,
vormlozer en minder divers toont

Maarten van den Elzen,
Hoenderbosch, 30 VII 2020